

יידעט אַני אַמרי נוי למכביר,
מליצות בלי סוף,
ההולכות הלזן וטפוף,
מקטן והיר.

אך לבי לניב הטמים כתינוק
וענו קעפער.
ידעתי מלים אין מספר –
על פן אשתק.

התקלט אונד אף מתוך שתיקה
את ניבי השח?
התנצרהו קרע, כאח,
כאם כתיקה?

(תרפ"ו)

חלקה על-פני

חלקה על-פני נשמת אפה, אלהים, ותלפטני,
וקצה אצבעה הקריד רגע מיתרי לבבי,
ואני נחלתי ואדם ואכלא המית רוחי;
בתוכי התעטף לבי ונמרתו לא-שטפה פי:
במה אבא אל-הקדש ואיכבה תטהר תפלת? –
ושפתי, אלהים, שקצה כלה ותהי כשפת פגולים,
ומלה אין בקרבה אשר לא-נטמאה עוד עד-שרשה,
וניב אין אשר לא-התעללו בו שפתים נאלחות,
ואין הניג אשר לא-נטחב עוד אל בית הקלון.
יוני הזכות, שלחתינן לעת בקר שממיה,
שבו אלי לעת ערב – והנן ערבים מקמדי אשפתות,
צוקה נחצבה בגרונם ובשר נבלה בפיהם.
אפפוני מלים תופפות, כעדת קדשות כתרוני,
נוצצות בעדני שון ומתנפלות כהן רמיה,
חכלילות הפזן בעינינו ורקב הזמה בעצמותן,
ובכנפיהן ילדי נאפופים, ממנרי עט ורעיון,
עמק ושחץ כלם, לשון רהב ולב נבוב,
עם-הקיימול נעם-החות יפרו ואין מפניהם מנוס.
יום יום, עם גרף הביכים נעם שפה העביטים,
יבקיע באשם עד-אף כל-נסקר בתדרו ושופך לבו,
לטמא עליו הקל פיו ולהשביח רוחו מטקרו.
אנה אלך מריחם? ואנה מקיזם אסתר?
ומי-הוא השךף אשר-יגעיל פי ברצפת אשו?
אל צגרי השדה אצא, המצפצפות לפנות בקר,
או אקוה אלקה-לי אי-הגלדים, המשחקים לתמם בשער,
אבא אהערב בקהלים, אאלף שיהם ולהגם –
וטהרתי מרית פיהם ובגיקוזם ארמץ שפתי.

ניסן, תרע"ו.

הכניסיני תחת כנפך

הכניסיני תחת כנפך,
וכי לי אם ואחות.
ויהי מיהפ מקלט ראשי,
מן-תפלומי הנדחות.

ובעת רחמים, בין-השמשות,
שחי ואגל לך סוד יסורי:
אומרים, יש בעולם נעורים –
היכן נעוריי?

ועוד רז אחד לך אתגדה:
נפשי נשרפה בלהבה;
אומרים, יש בעולם –
מה-זאת אתגדה?

הכוכבים רמו אותי,
הנה חלום – אף גם הוא עבר;
עתה אין לי כלום בעולם –
אין לי דבר.

הכניסיני תחת כנפך,
וכי לי אם ואחות.
ויהי מיהפ מקלט ראשי,
מן-תפלומי הנדחות.

י"ב אדר, תרס"ה.

נקותלים

אלכי לי! אלכי... גובר היצר,
נמשכות ידי ממליהן
אל תפארת אדם וברכות,
אל מלים נאות קאבן-מן.

תבצענה את אשר נמנו,
מכירות הן בלחן כי רב –
קתה עיני משפע זהר
ואזני כבדה מצליל זקב.

לא אדע הבחין באור השחר,
לא אקשיב לקול דממה דקה.
האני זאת, אמונים נשבעתי
למלים פשוטות כפעקוה?!

תרפ"ז

ספר שירים

צריחות שצרחתי נואשת, כנאבת
בשעות מצוקה ואבדון,
היו למחרות מלים מלכבת,
לספר שירי הקבן.

נגלו חקיונות לא גליתי לרע,
נקשף הקתום בי כאש,
נאָת תוגתו של הלב הכורע
יד כל במנוחה תמשש.

ניסן, תרפ"ז

על אות הזמן

ברור לי: אות הזמן באמנות השירה היא פשוט הביטוי. בטוי פשוט, לאמר: בטוי פרפוריה הראשונים של האמוציה הלירית, בטוי מידי, בטרם הספיקה לכסות על עריתה במחלצות משי ועדיי זהב; בטוי הנקי מספרותיות, הנוגע ללב באמתו האנושית, המשובב נפש ברעננותו; אשר יש בכוחות להחרת בזכרון, ללוותנו בחיי יום-יום ולרון מתוכנו לפתע.

האין פשוטו הבטוי הזו, או למצער החתירה אליה, מציינת את רוב היצירות השיריות בני-זמננו, את הרוסים (בלוק, אכמטובה, יסנין), את הצרפתים (ז'אם, פוללפור, שארל ויללדראק). עד כי בעיטה בחרזו וב"בית" הקדושים עד כדי יראה מריתמוס מוסיקלי שגור?

כשדפדפתי בספר שיריו של בס ("אדם", הוצאת "הדים")

חשבתי: "אל אלהים! איכה הצליח להתחמק מאות הזמן? תלישות מקרקע

בזמן תגונה כתלישות מקרקע המקום. לא נוח לנו ברחבי הנצח, פינה נבקש

לנו להתגדר בה.

יש לו לבס סונטות מרודדות, מראות-נוף מצוירים ביד

בטוחה; עשירת צבעים הפאליטרה שלו, רק "צבע הזמן" חסרה היא.

ולטמקין ("נטפים", הוצאת "כתובים") שבילו הוא, דמותו עולה מבין

דפי ספרו, דמות איש של צדי הדרך, של תוגת בין-השמשות, של רחמי

אה. אף צליל אחד מזויף לא יצרום את האזן, ואולם גם הוא, אם כי פחות

מאשר בס, מתנכר לאות הזמן.

ואז אתה נוטל את "לאבא-אמא" (שלונסקי, "לאבא-אמא", הוצאת

"כתובים") ואתה קורא, וחוזר וקורא, ונכון "לסלוח" לו לשלונסקי את

תעותעיו, בגלל כשרונו להיות כל כך בן לתקופתו.

דומה עלי, כי אין פה מקום לקושיה: פשטות הביטוי ומבול דמויות

והשאלות – הא כיצד? כי כן יכולות ההשאלות (ולא רק בלהטי הלשון של

חרטומי-ארצנו הדברים אמורים) יכולות ההשאלות להיות תוצאה בלתי

אמצעית של ראית-עולם שירית, לאמור: העין ערוכה כך ולא אחרת,

והאמוציה מגיזה מרחם בלבושה זה. דוגמת ילדים "בני-מזל", הנולדים

בכתנות.

פשטות הביטוי לא תמיד מזווגה עם יכולת הביטוי, הגם שהיא תמיד

מכפרת על מיעוט היכולת (למשל, בשירי אלישבע). ואף היכולת יש אשר

תיכשל באי פשטות. וזה לא יכופר. אמנם קשה דרכה של פשטות. מכאן

אורבת לה פרוזאיות ומכאן – גגדרנות. הופכת היא את כל השגותינו הרגילות

על פיהן. הכרת צדקתה באה לנו בלי אמצעי, מתוך קריאת-הפתעה בעקבות

יעקב אבינו: "אכן, יש תפארת בטוי חדשה במקום הזה ואנכי לא ידעתי!".

תרפ"ז

מכתב קטן לי כהנה

[...]
הנה! האמנם כל-זה, דודי,
הנה מקסם שןא ונחלום?
[...]

זכה את מקויות לי חקרת,
קדושה את משבת עמי;
את הני לי אל ומלאך,
לך אתפלל ואעבדך;
את הני לי זכרון קדש;
זרחי לי באור חממה,
רמזי לי מפוכב מרום,
קראי לי משלמות לבי
וברסים דמעתי רעדי –
לא! לעבדך אל בראני!
דמעת לילי, ראש אנהותי,
הלמות לבי, נשמת אפי,
גם האחרון בתלמותי –
אלה יהיו קרבנותי
לך אקריבה עד בא יומי.

תרנ"ז.